

6

Spot Analiz

TAKVİM

Yurtiçi Veriler

2 Eylül 10:00: 2. Çeyrek büyüme verileri

2 Eylül 10:00: İSO-PMİ endeksi

2 Eylül 11:00: Ağustos ayı geçici dış ticaret veriler

3 Eylül 10:00: Ağustos enflasyonu

Yurtdışı Veriler

3 Eylül 17:00: ABD İSM imalat PMI

6 Eylül 12:00: Euro Bölgesi 2 çeyrek büyüme

6 Eylül 15:30: ABD istihdam verileri

Ekonomide yavaşlamanın 10 göstergesi

Türkiye, geçen yıl ortasında başlattığı kademeli olarak sıkılaştırılan para politikasının ekonomiyi yavaşlatan sonuçlarını net olarak görmeye başladı. 2 Eylül sabahı yılın ikinci çeyreğine ait büyüme verisi açıklanacak. İlk çeyrekte yüzde 5,7 büyüyen ekonominin ikinci çeyrekte büyüme hızının yüzde 3,2'ye gerilemesi bekleniyor. Veriler üçüncü çeyrek büyüme hızının bir miktar daha yavaşlayabileceğine işaret ediyor.

10 başlıkta ekonomik verilerdeki yavaşlama işaretlerini birlikte inceleyelim.

1 SANAYİ ÜRETİMİ

Büyümenin en önemli belirleyicisi **sanayi** üretim endeksi. Endeks yılın ilk çeyreğinde yüzde 5,5 artış göstermişti. İkinci çeyrekte ise yüzde 1,8 daraldı. Daralma Haziran'da yüzde 4,6 oldu.

2 İSO-PMİ

Haziran ayında 47,9 olan İSO-PMİ endeksi, Temmuz'da 47,2'ye geriledi. Böylece endekste gerileme beşinci aynaya taşındı. Yeni siparişler, Kasım 2023 seviyesine inerken, son 20 ayın dönemin en sert düşüşünü kaydetti. Yeni siparişlerdeki yavaşlamayla birlikte istihdam seviyeleri de düşüş gösterdi.

On sektörün tamamında **PMİ endeksleri** 50'nin altında değer aldı. Önceki ayların aksine gıda sektörü de negatif bölgeye indi. Yeni siparişler son dokuz ayda ilk kez olmak üzere takip edilen on sektörün tamamında yavaşlama gösterdi. Üretimde ise giyim ve deri ürünleri hari-

indeki tüm sektörlerde daralma yaşandı. Tekstil sektöründe yeni siparişlerdeki daralma 14 aya ulaştı. On sektör içerisinde üretim ve yeni siparişlerdeki en belirgin yavaşlama elektrikli ve elektronik ürünler sektöründe gerçekleşti.

3 TÜKETİCİ GÜVENİ

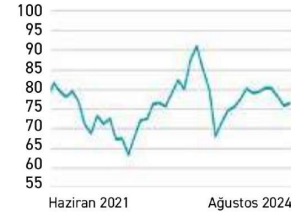
Tüketici güven endeksi Ağustosta önceki aya göre 0,6 puan artışla 76,4 oldu. Temmuz ayında tüketici güveni 8 ayın en düşük düzeyine gerilemişti.

4 SEKTÖREL GÜVEN

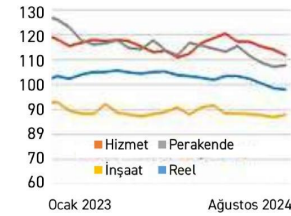
Tüketici güveni tarihi diplerinden 10 puan kadar yukarıda olsa da güven oldukça düşük bir düzeyde.

Özellikle son aylarda reel kesim (**sanayi**), hizmet ve perakende sektörleri güven endekslerinde ciddi düşüşler var. 6 aydan bu yana kesintisiz düşen reel kesim güveni Covid-19 dönemindeki düzeyine indi. Hizmet sektörü güveni son 9 ayın, perakende sektörü güveni son 38 ayın düşüşünde.

Tüketici güven endeksi

Sektörlerin güveni

5 OTO SATIŞLARI

Otomobil satışlarındaki düşüşün tek nedeni ekonomideki yavaşlama değil. 2022-2023 döneminde bir yatırım ve ticaret aracı haline dönüşen araba satınalmaları, kurdaki oynaklığın azalması, reel faizin pozitif dönüşüne gibi nedenlerle 2023 yazında zirve yaptıktan sonra yavaşlamaya başlamıştı. Üzerine bir de ekonomideki yavaşlama ve reel gelirden erime gibi faktörler eklenince satışlar yavaşlamadan gerilemeye döndü. Nisan ayından bu yana otomobil satışları düşüyor.

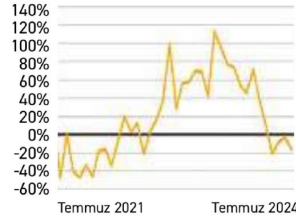
6 KONUT SATIŞLARI

Konut piyasası da otomobil piyasası gibi 2022 döneminde oluşan suni ortam nedeniyle bir yatırım aracı haline dönüştü ve fiyatlarda normalin ötesinde artışlar yaşandı. Piyasa iki yıla yakın süredir satış hacmi olarak yatay bir seyir izliyor.

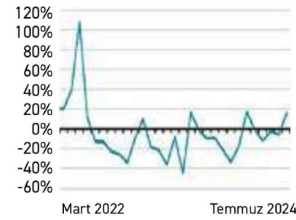
Fiyatlardaki artış hızı giderek yavaşladı ve son 6 ayda enflasyonun altına indi. Bir başka ifadeyle konut fiyatları 6 aydan bu yana reel olarak geriliyor.

Otomobil satışları

Konut satışı değişim %

Bu hem talepteki durgunluktan, hem kredi faizlerinin yüksekliğinden kaynaklanıyor.

7 KREDİ BÜYÜME HIZI

2021'in üçüncü çeyreğinden sonra başlayan negatif reel faiz dönemi krediye talebi artırmış ve kredi büyüme hızı yüzde 70'e kadar ulaşmıştı. Sonrasında yüzde 50-60 arasında seyreden kredi büyümesi şu sıralarda yüzde 40 civarına geriledi. Bu gerilemede makro ihtiyati tedbirler çerçevesinde bankaların kredilerine sınırlama getirilmesinin önemli bir etkisi var.

8 PERAKENDE SATIŞ

Yavaşlamanın en çarpıcı göstergelerinden biri perakende satış hacim endeksi. Perakende satışların enflasyondan arındırılmış halini gösteren bu endeks 2023'te yüzde 30-35 arası artış gösteriyordu. Son aylarda ise büyüme tek hanelere geriledi.

9 İSTİHDAM

İktisadi yönelim anketinde sanayici firmalara yöneltilen sorulardan biri gelecek üç aydaki istihdam beklentileri. Alttaki grafik artacak diyenler ile azalacak diyenler arasındaki farkı gösteriyor. Ağustos'ta 1,9'ina gösterge böylece Haziran 2020'den bu yana en düşük seviyesine geriledi.

10 İTHALAT

İthalat son 12 ayın 10'unda geriledi. Yıllıklandırılmış mal ithalatı geçen yıl 376 milyar dolara kadar çıkmıştı. Temmuz itibarıyla 343,7 milyar dolara geriledi.

Bu göstergeler enflasyonun düşük olduğu ve ödemeler dengesinde sorun yaşanmayan bir döneme ait olsa son derece olumsuz yorumlanabilir. Ancak Türkiye ekonomisinin 2021 sonunda içine girdiği süreç sonucunda enflasyonun sıçraması, hayat pahalılığının artması, cari işlemler hesabının finansmanında yaşanan sorunlar, net döviz rezervlerinin negatife inmesi, büyümenin neredeyse tamamının tüketim artışından kaynaklanması ve CDS primlerinin 600'ün üzerine çıkması karşısında uygulanabilecek reçetelerin tamamında "ekonominin yavaşlatılması" zorunlu bir madde olacağı için bu sonuçları normal karşılamak gerekiyor.

• DR. BADER ARSLAN

-EKONOMİ Gazetesi yazarı

Bahçivan'dan enflasyon çıkışı: Geçmişteki enflasyonlarla karıştırmamak lazım

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, **İSO** ağustos ayı Meclis Toplantısı'nda konuştu. Türkiye'de bugün yaşanan enflasyon ile 70'li, 80'li, 90'lı yılların enflasyonunu karşılaştırmamak gerektiğini ifade eden Bahçivan, gerekçeyi ise şöyle açıkladı: Ekonomisi daha küçük bir ülke sosyolojisinden, bugün zenginleşmiş bir toplumda böyle bir enflasyona yakalandığınız zaman, ekonomide oluşan tahribat ve bunun toplumda yarattığı hasar da daha büyük oluyor. Bahçivan, "Zaten bunun yansımalarını ve etkilerini, üretimden tüketime kadar hayatımızın her alanında görüyoruz" dedi. **İstanbul Sanayi Odası (İSO)** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, 'OVP Bir Yılı'nı Tamamlarken Türkiye'de Üretim Hayatının Değerlendirilmesi' ana gündemi ile toplanan **İSO** ağustos ayı Meclis Toplantısı'nda konuştu. Fiyat istikrarının bozulmasının kısa sürede finansal istikrarı da tehdit eder boyuta ulaştığını kaydeden **Erdal Bahçivan**, "Kendimizi büyük bir fiyat kaosunun içinde bulduk ve neredeyse bir hafta sonrasını bile öngöremez hale geldik. Tüm bunlar yalnızca satın alma gücünün ve refahın değil, maalesef ticaret hayatındaki etik değerlerin de ciddi şekilde aşınmasına yol açtı" dedi. Bahçivan konuşmasında, "**Sanayimizin** büyük bir kısmı sadece uzun vadeli yatırımlar için değil, günlük faaliyetlerini sürdürmek için de yüklü finansman kaynağına ihtiyaç duyuyor. Ancak mevcut ekonomi politikalarının merkezinde yer alan sıkı para politikaları nedeniyle bu kaynağa erişim oldukça zor ve maliyetli hale gelmiş durumda" dedi. HABER MERKEZİ